

POLOKALAMA NOFO'ANGA MO'UILELEI (HEALTHY HOUSING PROGRAMME – TONGAN)

Talanoa mo kimautilu. 0800 801 601

'Oku hanga taha pe 'a e polokalama ki hono fakasi'isi'i 'a e malava ke puke 'i he ngaahi mahaki 'oku nau fekau'aki mo e fu'u nofo fakatokolahi, hangē ko e ngaahi mahaki felāve'i mo e mānava, uoua, mofi 'uto, mofi hui pea mo e TB.

If you would like more information about Housing New Zealand, please call our Housing Assistance Service anytime on call free **0800 801 601**, or visit our website www.hnzc.co.nz

Locations and contact details for all 43 Housing New Zealand neighbourhood units are listed in the Blue Pages of the telephone book.

T-417, Issue 1, April 2005

Ko e hā 'a e Polokalama Nofu'anga Mo'uilelei (Healthy Housing Programme)?

Ko e Polokalama Nofu'anga Mo'uilelei na'e fa'u 'i ha fengāue'aki 'a e Kautaha Fale Nu'u Sila (Housing New Zealand Corporation) pea mo e ngaahi poate ki he mo'uilelei 'i he ngaahi vāhenga 'o Manukau, 'Okalani pea mo e tukuifonua Noate (Northland).

'Oku hanga taha pe 'a e polokalama ki hono fakasi'isi'i 'a e malava ke puke 'i he ngaahi mahaki 'oku nau fekau'aki mo e fu'u nofo fakatokolahi, hangē ko e ngaahi mahaki felāve'i mo e mānava, uoua, mofi 'uto, mofi hui pea mo e TB. Ko e taumu'a ke fakalelei fakalūkufua 'a e tu'unga 'oku 'i ai 'a e ngaahi fale nofo'anga 'i he ngaahi feitu'u ni.

Kuo mau 'osi 'a'ahi ki ha ngaahi fāmili nai 'e 3,000 'i he vaha'a 'o e ta'u 2000 mo e 2004. Ko hono vakai 'i 'o e polokalama Nofu'anga Mo'uilelei 'oku mahino ai 'a e fakalalakaka ki mu'a 'o e tu'unga mo'uilelei 'o e ngaahi fāmili kuo nau kau mai ki ai.

Ko hai 'oku lava ke kau mai ki ai?

'Oku fengāue'aki 'a e polokalama mo e kau nofo totongi 'a e Kautaha Fale Nu'u Sila 'oku nau nofo 'i Mangere, Wiri pea mo Otara 'i Saute 'Okalani, pea mo Onehunga mo Glen Innes 'i 'Okalani, pea mo Whangarei mo Kaitaia.

'Oku ne tāketi 'i 'a e ngaahi fale nofo'anga 'i he ngaahi 'elia 'oku: lahi ai hono 'ave kinautilu ki falemahaki koe'uhi ko e puke 'i he ngaahi mahaki pipihi; lahi ange ai 'a e ngaahi fale nofo'anga 'o e Kautaha Fale Nu'u Sila pea lahi 'aupito pea mo 'enau ngaahi fiema'u tokoni ki he anga 'o enau nofo.

'Oku anga fēfē 'a e polokalama ni?

'Oku fengāue'aki 'a e kau neesi 'a e potungāue mo'ui pea mo e kau ngāue 'a e Kautaha Fale Nu'u Sila, ke nau fakafuofua 'a e tu'unga mo'ui 'o ha kau nofo totongi pea mo e 'api 'oku nau nofo ai. Ko e ngaahi vakai ko 'eni ko ha faingamālie ke:

- 'ilo'i ai ha ngaahi palopalema mo'uilelei fekau'aki mo e fale nofo'anga, 'oku totonu ke solova
- 'ilo'i ai mo talanoa'i ha ngaahi palopalema mo'uilelei pea mo ha ngaahi me'a te ne ala fakatupu ha mahaki, pea ke 'oange ki he kau nofo totongi ha ngaahi fakamatala fekau'aki mo e mo'uilelei
- fakafetu'utaki kinautilu ki he ngaahi sēvisi 'o e mo'uilelei pea mo e ngaahi ma'u'anga tokoni ki he anga 'o e nofo.

'Oku makatu'unga 'i he fakafuofua ko 'eni 'a 'emau pehē ke tokoni 'i 'o fakalelei 'i ha tu'unga mo'ui 'o ha taha nofo totongi. 'Oku malava ke kau heni 'a hono hiki atu ha ngaahi fāmili ki ha ngaahi fale 'oku hoa ange mo 'enau fiema'u, fakalahi 'o e ngaahi fale ma 'a e ngaahi fāmili 'oku tokolahi ange, liliu ke lelei ange 'a hono vahevahe mo e fōtunga 'o e fale pea mo hono ngaahi ke toe māfana ange 'a e fale.

Ko e kau neesi 'a e potungāue mo'ui 'oku nau ngāue 'i he komiuniti, 'oku nau fakafetu'utaki 'a e ngaahi fāmili ki he ngaahi sēvisi mo'uilelei koe'uhi ke nau tokonia ha ngaahi me'a fekau'aki mo e mo'uilelei. 'Oku nau toe fakahinohino ki he ngaahi fāmili 'a e ngaahi ma'u'anga tokoni ki he 'enau ngaahi fiema'u fekau'aki mo 'enau fa'ahinga nofo pe ko ha me'a fakauelēfea.

Te ke 'ilo fēfē 'oku kau ho fale 'i he Polokalama Nofa'anga Mo'uilelei?

Kapau 'oku kau ho nofo'anga 'i he polokalama, te mau fakafetu'uaki atu pea fakaafe'i koe ke ke kau mai ki ai. 'E 'oatu ha ngaahi fakamatala fekau'aki mo ia kiate koe.

'Oku pau nai ke ke kau ki he polokalama?

'Ikai. Ko koe pe te ke fili ke ke kau pe 'ikai.

Ko e hā e me'a 'e hoko kapau te ke kau?

Te mau alea'i ha taimi ke tau fe'iloaki ai mo ha neesi 'a e potungāue mo'ui 'oku ngāue 'i he komiuniti, ke tau talanoa fekau'aki mo ho nofo'anga pea mo ho tu'unga mo'uilelei. Ke 'aonga kiate koe 'a e faingamālie ko 'eni, 'oku totonu leva ke ke mateuteu ke ke talanoa ki ho 'api nofo'anga mo ha ngaahi me'a 'oku ke tokanga ki ai, pe ko ha ngaahi me'a fekau'aki mo e mo'uilelei 'a ho fāmili.

Hili ia, 'e lava pe ke fiema'u ke mau kumi ha toe fale 'e hoa ange mo ho'omou fiema'u, pe ke mau fakakaukau'i ha ngaahi founa ke fakalelei'i'aki 'a e fale 'oku mou lolotonga nofo ai. 'E fakahā atu 'e he neesi 'a e potungāue mo'ui ha ngaahi founa ke tokonia ha'amou ngaahi fiema'u fekau'aki mo e mo'uilelei, pea ke fale'i kimoutolu fekau'aki mo ha ngaahi kulupu pe kautaha kehe te nau ala tokoni.

'E fai ha ngāue fakalelei'i ki ho fale?

'E makatu'unga pe he fiema'u. Hangē ko 'eni, kapau 'oku fu'u fiema'u mo mahu'inga ke fakalelei'i ha ngaahi me'a 'i he fale pe 'oku fiema'u ke aofi ho fale 'aki ha me'a fakamāfana koe'uhi kae toe māfana ange mo toe mātu'u ange 'a e 'ea, te mau alea'i leva ke fai 'a e ngāue ko ia.

Te mau pōtalanoa mo koe fekau'aki mo e ngaahi liliu ke fakahoko, pea alea'i mo ha feitu'u ke ke nofo fakataimi ai mo ho fāmili kae fai 'a e ngāue.

'E tu'unga ai ha liliu ki ho'o totongi nofo?

'Ikai, kapau ko ho'o totongi nofo 'oku fakatatau ki ho'o vahe fakauike pe fakauike ua. Kapau ko ho'o totongi nofo 'oku fakatatau ia ki he māketi, 'e toe vakai'l ho'o totongi nofo kapau:

- 'oku ke hiki ki ha fale kehe 'oku hoa ange mo ho'o ngaahi fiema'u
- 'oku liliu ho fale nofo'anga lolotonga koe'uhi ko ha fiema'u fekau'aki mo e mo'uilelei, pe koe'uhi ko ha faingata'a'ia fekau'aki mo e ta'emalava ke lue pe laka lelei holo.

Te mau pōtalanoa mo koe kau ki ha ngaahi liliu 'e fai ki he totongi nofo.

'Oku ke toe fie fekumi atu ki he me'a ni?

Kapau 'oku ke nofo 'i Mangere, Glen Innes, Wiri, Otara, Onehunga, Whangarei pe Kaitiaki pea 'oku ke toe fiema'u ha fakamatala ki he Polokalama Nofa'anga Mo'uilelei, pea a ke telefoni mai kia kimautolu 'i he 0800 801 601 pe te ke 'alu ki homau 'ofisi ofi taha 'o e Kautaha Fale Nu'u Sila. Te ke ma'u ha fakamatala fakaikiiki 'o kimautolu 'i he ngaahi Peesi lanu Pulū 'o e tohi telefoni pe ko e va'a komipiuta ko e www.hnzc.co.nz

Kapau 'oku 'ikai malava ke ke fanongo lelei pea ke fax mai 'i he 0800 201 202

Kapau 'oku kau ho nofo'anga 'i he polokalama, te mau fakafetu'uaki atu pea fakaafe'i koe ke ke kau mai ki ai. 'E 'oatu ha ngaahi fakamatala fekau'aki mo ia kiate koe.

If you would like more information about Housing New Zealand, please call our Housing Assistance Service anytime on call free **0800 801 601**, or visit our website www.hnzc.co.nz

Locations and contact details for all 43 Housing New Zealand neighbourhood units are listed in the Blue Pages of the telephone book.